

HUISELIJK GEWELD

Mei 2010

Inleiding

Van 2002 – 2008 is het programma ‘Privé Geweld – Publieke Zaak’ uitgevoerd. Dit interdepartementale programma, waarin zes ministeries en vele landelijke organisaties samenwerkten, bevatte tal van maatregelen om de aanpak van huiselijk geweld te verbeteren. De maatregelen waren vooral gericht op het tot stand brengen van een infrastructuur, samenwerking, wetgeving en hulp. Er is al veel gerealiseerd, maar de noodzaak om specifiek aandacht te blijven besteden aan het terugdringen en stoppen van huiselijk geweld, is nog steeds aanwezig. Want het komt nog té vaak voor. En huiselijk geweld mag niet getolereerd worden; juist in de privé-omgeving moet iedereen zich veilig kunnen voelen. Bovendien is het belangrijk om de ingezette aanpak nu te gaan versterken en de continuïteit te waarborgen. Om die reden heeft het kabinet aangegeven de aanpak van huiselijk geweld met kracht voort te zetten. Daarom is voor de periode 2008 – 2011 een nieuw Plan van aanpak verschenen: ‘De volgende fase’. In dit plan staan veel actiepunten beschreven die in de periode tot 2011 worden uitgevoerd.

Wat is huiselijk geweld?

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke kring van het slachtoffer is gepleegd. Met ‘de huiselijke kring’ worden (ex-)partners, gezins- en familieleden en huisvrienden bedoeld. De term ‘huiselijk’ verwijst dus niet naar de plaats waar het geweld zich voordoet, maar naar de relatie tussen pleger en slachtoffer. Huiselijk geweld kan de vorm aannemen van kindermishandeling, (ex-)partnergeweld in alle denkbare verschijningsvormen, en mishandeling, uitbuiting en/of verwaarlozing van ouderen. Het gaat bij huiselijk geweld om lichamelijke, seksuele maar ook psychische vormen van geweld zoals belaging en bedreiging (‘stalking’). Bij alle vormen van huiselijk geweld geldt dat maatwerk in de aanpak het uitgangspunt is; per vorm wordt de aanpak dus aangepast aan de specifieke situatie. De omschrijving van huiselijk geweld is genderneutraal, omdat zowel mannen als vrouwen slachtoffer van huiselijk geweld kunnen worden. Omdat in de aanpak van huiselijk geweld rekening wordt gehouden met hoe het beleid uitpakt voor mannen en vrouwen is de aanpak waar mogelijk genderspecifiek.¹

¹ Het begrip ‘gender’ ziet, anders dan sekse, niet op de biologische verschillen tussen mannen en vrouwen, maar op de ideeën en (voor)oordelen over mannelijkheid en vrouwelijkheid en de daaraan gekoppelde ideeën over de taken en kwaliteiten van mannen en vrouwen. Gender ligt ten grondslag aan belangrijke machtsverschillen in de maatschappij waaronder machtsverschillen binnen intieme partnerrelaties. De aanvaardbaarheid van mannelijke dominantie en vrouwelijke ondergeschiktheid ligt aan de basis van veel geweld tegen vrouwen in de privé-sfeer.

Huiselijk geweld is een van de omvangrijkste geweldsvormen in onze samenleving; een derde van alle moorden en doodslagen betreft huiselijk geweldincidenten

Wat is het probleem?

In de afgelopen jaren is steeds duidelijker geworden dat geweld in de privé-sfeer op grote schaal voorkomt; het gaat om een van de omvangrijkste geweldsvormen in onze samenleving. Huiselijk geweld is na verkeersongevallen doodsoorzaak nummer één bij een niet-natuurlijke dood. Uit een onlangs gehouden onderzoek in opdracht van het landelijk programma Huiselijk Geweld en de Politietoon naar dodelijk huiselijk geweld is gebleken dat 33% van alle moorden en doodslagen in 2006 huiselijk geweldincidenten betrof.²

Huiselijk geweld komt voor in alle sociaal-economische klassen en binnen alle culturen in de Nederlandse samenleving. Slachtoffers van huiselijk geweld zijn vaak vrouwen en kinderen, maar het treft ook mannen, ouders en ouderen.

De politie registreert per jaar ongeveer 64.000 incidenten van huiselijk geweld³. Dat zijn slechts de gevallen die bij haar bekend zijn geworden en niet de totale omvang van huiselijk geweld. Het gaat hier dus om het topje van de ijsberg. Schaamte, angst en schuldgevoel verhinderen dat betrokkenen het geweld melden. Ook veel kinderen blijken slachtoffer van huiselijk geweld. Van alle slachtoffers van huiselijk geweld die ter kennis komen van de politie, gaat het in 11,9% van de gevallen om minderjarige slachtoffers. Behalve kinderen die zelf mishandeld worden zijn er ook veel kinderen getuige van huiselijk geweld. In beide gevallen kan huiselijk geweld voor kinderen zeer negatieve gevolgen hebben in hun latere leven.

Waardoor wordt het veroorzaakt?

Huiselijk geweld is een complex probleem. Er bestaat niet één verklarende theorie over de oorzaken van huiselijk geweld. Wel zijn er specifieke aspecten te onderscheiden⁴.

- Huiselijk geweld is een hardnekkig probleem, omdat het zich kenmerkt door *intergenerationele overdracht*: mensen die in hun jeugd slachtoffer zijn geweest van huiselijk geweld lopen een groter risico in hun latere leven weer slachtoffer of zelf dader van huiselijk geweld te worden. Daarbij is de kans groot dat meisjes slachtoffer worden en jongens dader.
- Huiselijk geweld kenmerkt zich door *onzichtbaarheid*. Het geweld is veelal niet zichtbaar voor buitenstaanders en speelt zich af in een intieme relatie van partners of ouders en kinderen. Hierdoor beleven slachtoffers het vaak als individueel probleem. Loyaliteit en afhankelijkheid kunnen slachtoffers verhinderen om met de problemen naar buiten te komen en hulp te zoeken. De recidive van het geweld is hierdoor groot; huiselijk geweld is meestal geen incident maar komt bij herhaling voor.
- Bij huiselijk geweld spelen *machtsverschillen* tussen pleger en slachtoffer een rol. Er is veelal sprake van een verstoorde machtsverhouding tussen de bedreigde en de bedreigende partij. Bovendien zijn deze machtsverschillen vaak gendergebonden en ligt er een houding van mannelijke dominantie aan ten grondslag.

Daarnaast kan huiselijk geweld gepaard gaan met andere problemen, zoals spanningen tussen (ex-)partners, werkloosheid, psychische problemen of verslaving.

² Annemiek Nieuwenhuis, Henk Ferwerda, Tot de dood ons scheidt. Een onderzoek naar de omvang en kenmerken van moord en doodslag in huiselijke kring, Bureau Beke, 2010.

³ Henk Ferwerda, Huiselijk geweld gemeten – cijfers 2008, Bureau Beke, 2009.

⁴ Boerefijn, I., M.M. van der Liet-Senders, T. Loenen, Het voorkomen en bestrijden van geweld tegen vrouwen, SZW, juli 2000, p. 118 e.v.

Wat gaan we er aan doen?

Het doel van het Plan van aanpak is het voorkomen en bestrijden van huiselijk geweld, door het bevorderen van een doorlopende aanpak die effectief is en alle doelgroepen bereikt. Deze doorlopende aanpak omvat preventie, signaleren en interveniëren. Om de aanpak te realiseren worden - met oog voor de bovengenoemde oorzaken van huiselijk geweld - concrete maatregelen uitgevoerd. Deze factsheet beschrijft de belangrijkste daarvan.

Opvang en hulp

Bescherm en weerbaar

In december 2007 heeft de toenmalige staatssecretaris van VWS de beleidsbrief *'Bescherm en weerbaar, intensivering van de opvang en hulp bij geweld in afhankelijkheidsrelaties'* naar de Tweede Kamer gezonden⁵. Deze brief schetst haar ambitie en inzet voor de komende jaren waar het de opvang en hulp betreft bij geweld in afhankelijkheidsrelaties; daarbij gaat het om huiselijk geweld, eerdergerelateerd geweld, vrouwelijke genitale verminking en mensenhandel. Al deze vormen leiden tot grote psychische en lichamelijke schade bij slachtoffers (meestal vrouwen, maar ook mannen en kinderen) en hun directe omgeving.

Voor opvang en hulp bij geweld in afhankelijkheidsrelaties is vanaf 2008 extra geld beschikbaar gesteld, oplopend tot ruim € 32 mln. in 2012. De doelstellingen van dit beleid zijn:

- er moet onmiddellijke en veilige opvang voor slachtoffers zijn;
- slachtoffers, kinderen, maar ook daders worden vroegtijdig snel en goed geholpen om een leven zonder geweld te kunnen leiden;
- alle betrokken professionals kunnen risico's op geweld in afhankelijkheidsrelaties vroeg signaleren en weten hoe ze dit kunnen voorkomen.

In de actieverklaring *'Bescherm en weerbaar'* (19 juni 2008) hebben VWS, de VNG/ centrumgemeenten, de Federatie Opvang, MO-groep en GGD Nederland gezamenlijk afspraken gemaakt over de uitvoering van deze beleidsbrief. Deze afspraken zijn vervolgens uitgewerkt in een concreet actieplan 2009 – 2011. Belangrijke speerpunten uit dit plan zijn de versterking van de Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG's) en het verbeteren van (de kwaliteit van) de opvang van slachtoffers van geweld in afhankelijkheidsrelaties.

SHG's

Bij een steunpunt kunnen slachtoffers, plegers of andere betrokkenen bij huiselijk geweld en professionals advies krijgen over te nemen stappen om geweld in de privé-sfeer te doen stoppen. De steunpunten zijn daarmee een soort *front office* voor de samenwerkende lokale / regionale instanties. Inmiddels zijn 41 steunpunten aan het werk. In de komende periode zullen de SHG's versterkt worden zodat zij de spil vormen in de lokale / regionale aanpak huiselijk geweld. Daarvoor gaan VWS, de VNG, de Federatie Opvang, de MO-groep en GGD Nederland basisfuncties voor de SHG's opstellen. Doel daarvan is om met elkaar vast te stellen welke taken alle SHG's zouden moeten vervullen. Ook starten de Federatie Opvang, de MO-groep en GGD Nederland gezamenlijk een kwaliteitsprogramma gericht op het verbeteren van de kwaliteit van de SHG's. Verder wordt, mede in verband met de Wet tijdelijk huisverbod, ook geïnvesteerd in de opvang en hulpverlening ten behoeve van crisisinterventie, opvang van de uithuisgeplaatste en hulpverlening ná het huisverbod. Met de toekomstige Wet meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling krijgen de SHG's een wettelijke basis.

Opvang

De vrouwenopvang vangt steeds meer vrouwen en kinderen op met een zware en complexe problematiek. In het kader van de beleidsbrief *'Bescherm en weerbaar'* is extra geld uitgetrokken voor capaciteitsuitbreiding in de vrouwenopvang. In de komende jaren zullen er meer opvangplaatsen komen (in totaal 100 plaatsen extra per jaar), waaronder ook een pilot bij de G4 (Rotterdam, Amsterdam, Den Haag en Utrecht) voor ernstig bedreigde mannelijke slachtoffers. Daarvoor heeft VWS in 2008 een convenant gesloten met de G4 om in deze pilot 40 plekken te realiseren. De pilot liep tot eind 2009, maar zal in afwachting van de uitkomsten van het stelselonderzoek Vrouwenopvang worden verlengd tot eind 2011. Daarnaast is op 30 oktober 2008 het startsein gegeven voor het Verbeterplan Vrouwenopvang *'Naar passende, goede en snelle hulpverlening'*. Het plan is opgesteld door de Federatie Opvang in samenspraak met de VNG. Aanleiding van het plan vormde het onderzoeksrapport *'Maat en baat van de vrouwenopvang'* uit 2005. VWS financiert dit plan met € 2,5 mln. tot en met 2012.

⁵ d.d. 10 december 2007, kamerstukken II, vergaderjaar 2007 – 2008, 28345 en 22894, nr. 51.

Daderbehandeling

Ook de plegers van huiselijk geweld moeten behandeld worden. Bij de aanpak van huiselijk geweld zijn strafrecht en hulpverlening vaak nauw met elkaar verbonden. De reclassering vormt hierbij een schakel tussen het Openbaar Ministerie enerzijds en de hulpverlening anderzijds. Omdat snel in actie komen bij huiselijk geweld van groot belang is, wordt het contact zoveel mogelijk gelegd door het bezoeken van de verdachte op het politiebureau in het kader van aanhouding of in verzekeringstelling. Dit wordt gevolgd door een diagnose en advies over passende interventies. Deze kunnen bestaan uit het opleggen van een vorm van toezicht (controle en begeleiding), het volgen van een specifieke - op het stoppen en voorkomen van verder huiselijk geweld gerichte - gedragstraining van de reclassering, of een verwijzing naar de daderhulpverlening. Om de aanpak van huiselijk geweld in een strafrechtelijk kader te versterken en beter aan te sluiten bij de problematiek van daders, wordt er een specifieke gedragsinterventie voor daders van huiselijk geweld (partnergeweld) ontwikkeld. Volgens planning wordt deze in oktober 2010 voorgelegd aan de Erkenningscommissie Gedragsinterventies Justitie en - na een testfase - in 2011 geïmplementeerd.

Huisverbod voor plegers van huiselijk geweld

Per 1 januari 2009 is de Wet tijdelijk huisverbod in werking getreden. Deze wet voorziet in de mogelijkheid een tijdelijk huisverbod op te leggen aan een plegger van huiselijk geweld, in situaties van acute dreiging (of een ernstig vermoeden daarvan) voor het slachtoffer en eventueel betrokken kinderen. De burgemeester kan een huisverbod opleggen voor een periode van tien dagen. In de praktijk mandateert hij deze bevoegdheid meestal aan een hulpofficier van justitie. Binnen drie dagen kan het huisverbod door een rechter getoetst worden. De burgemeester kan na tien dagen besluiten het huisverbod te verlengen tot maximaal vier weken. Het huisverbod kan ook worden opgelegd in geval van kindermishandeling. Gedurende de tien dagen dat het huisverbod van kracht is, wordt voor alle betrokkenen een hulpverlenings-traject opgezet. In 2009 zijn landelijk ruim 2100 huisverboden opgelegd. Op de site www.huisverbod.nl staat alle informatie over het huisverbod.

Per 1 januari 2009 is de Wet tijdelijk huisverbod in werking getreden. Er zijn in 2009 landelijk ruim 2100 huisverboden opgelegd

Kinderen

Kindermishandeling

Uit studies naar aard en omvang van kindermishandeling in Nederland blijkt dat in 2005 naar schatting tenminste 107.000 kinderen werden mishandeld.⁶ Kindermishandeling kan verschillende vormen aannemen. Het kan zowel gaan om fysieke als psychische mishandeling door de ouders of andere personen die in een afhankelijkheidsrelatie tot de jeugdige staan. Ook seksueel misbruik, (psychische) verwaarlozing en getuige zijn van partnergeweld worden gezien als een vorm van kindermishandeling. Kinderen die in een gezin leven waarin partnergeweld voorkomt, zijn vaak ook zelf slachtoffer van geweld. Het geweld blijft dus veelal niet beperkt tot de partner, maar strekt zich ook uit tot de kinderen. Jeugdigen ondervinden door kindermishandeling ernstige schade. Daarom is het van groot belang dat er vanuit het Rijk extra aandacht uitgaat naar deze problematiek.

⁶ Van IJzendoorn, M.H. e.a. (2007), Kindermishandeling in Nederland Anno 2005: De Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen (NPM-2005).

Lamers-Winkelmann, F. e.a. (2007), Scholieren over Mishandeling. Resultaten van een landelijk onderzoek naar de omvang van kindermishandeling onder leerlingen van het voortgezet onderwijs.

Uit de twee vorengenoemde studies ontstond een beeld over de omvang van het probleem. Het programmaministerie voor Jeugd en Gezin wil de onderzoeken naar kindermishandeling opnieuw laten uitvoeren. Er zijn de afgelopen jaren veel inspanningen verricht ter bestrijding van kindermishandeling en huiselijk geweld. Een belangrijk speerpunt is de RAAK-aanpak (RAAK: Reflectie en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling). De RAAK-aanpak is gericht op afstemming van alle zorgaanbieders die betrokken zijn bij families met opvoedproblemen om op deze manier effectievere zorg te kunnen bieden (zie verderop).

Het doel van de Nationale Prevalentiestudie Mishandeling van Kinderen en Jeugdigen 2010 is inzicht verschaffen in de prevalentie van verschillende typen van kindermishandeling in Nederland, mede met het oog op het omlijnen van risicogroepen ten behoeve van het gericht opzetten van preventie- en interventieprogramma's. Ook wordt hiermee een periodieke monitor gerealiseerd waarmee de invloed van beleid en hulpverlening kan worden getraceerd.

Herhaalde peilingen van de prevalentie van kindermishandeling zijn nodig. Kennis over de aard en omvang van kindermishandeling in ons land is een vereiste om mishandelde kinderen beter te helpen en om instanties als scholen en jeugdzorginstellingen te ondersteunen en te adviseren. Op beleidsniveau is behoefte aan nauwkeurige en actuele informatie over de ernst van dit maatschappelijk probleem. Gegevens zijn niet alleen nodig om het beleid te onderbouwen, maar ook om periodiek vast te kunnen stellen wat de effecten zijn van de bestrijding van de kindermishandeling. Naar verwachting zal het rapport over de prevalentie van kindermishandeling eind 2010 worden opgeleverd.

Actieplan aanpak kindermishandeling; Kinderen veilig thuis

Om kindermishandeling te voorkomen en te stoppen is in 2007 een Actieplan Aanpak Kindermishandeling 'Kinderen Veilig Thuis' ontwikkeld. Dit actieplan wordt uitgevoerd door het programmaministerie voor Jeugd en Gezin, mede namens het ministerie van Justitie. Het bevat vier kerndoelen:

1. Voorkomen dat ouders hun kinderen (gaan) mishandelen. Een landelijke publiekscampagne is van start gegaan om de alertheid op kindermishandeling te vergroten. De vorming van de Centra voor Jeugd en Gezin draagt ook bij aan de aanpak van kindermishandeling. In de factsheet 'Kindermishandeling en het Centrum voor Jeugd en Gezin' is hierover meer informatie te vinden (www.nji.nl).
2. Beter en eerder signaleren van kindermishandeling. Het is van belang dat beroepskrachten goed weten hoe om te gaan met (vermoedens) van kindermishandeling. Het toepassen van een meldcode draagt hieraan bij. Daarin zijn de stappen beschreven hoe om te gaan met (vermoedens van) kindermishandeling. Het werken met een meldcode zal in de komende periode krachtig worden gestimuleerd (zie verder onder het kopje 'Verplichte meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling').
3. Stoppen van kindermishandeling. Het stoppen van kindermishandeling kan langs zowel civielrechtelijke als strafrechtelijke weg worden bereikt. Wanneer een jeugdige in zijn ontwikkeling wordt geschaad en de ouders er niet in slagen hun opvoedingsverantwoordelijkheid waar te maken, kan de jeugdzorg en/of de jeugdbescherming in actie komen. De binnen het programma Beter Beschermd ontwikkelde werkwijze, het casuoverleg, is in 2009 landelijk ingevoerd. Ook de inzet van het strafrecht is bij het stoppen van kindermishandeling van belang. In 2009 is een aanwijzing kindermishandeling van het Openbaar Ministerie (OM) opgesteld. Deze aanwijzing bevat richtlijnen voor politie en OM om in individuele kindermishandelingszaken een gestructureerd besluit te kunnen nemen rond onder andere de opsporing en de vervolging van deze zaken.
4. Beperken van de schadelijke gevolgen van de mishandeling. Teneinde de gevolgen van mishandeling zoveel mogelijk te beperken, wordt ingezet op het bieden van snelle en effectieve hulp.

Regionale aanpak van kindermishandeling

Een van de belangrijke onderdelen van het bovengenoemde Actieplan Aanpak Kindermishandeling is de invoering van een regionale aanpak van kindermishandeling, gebaseerd op de beproefde RAAK-aanpak (RAAK staat voor Reflectie- en Actiegroep Aanpak Kindermishandeling). Deze RAAK-aanpak is in vier proefregio's uitgetoetst (2003-2006) en bleek doeltreffend. De regionale aanpak van kindermishandeling richt zich op de sluitende aanpak van kindermishandeling en moet eind 2010 in heel Nederland zijn ingevoerd. Het is een aanpak over de gehele breedte: van algemene preventie en ondersteuning tot ingrijpen als kindermishandeling wordt geconstateerd. In de aanpak werken betrokken partijen (gemeenten, provincies en instellingen) nauw samen om kindermishandeling te voorkomen, te signaleren en te stoppen.

Het gaat dan om instellingen als Bureau Jeugdzorg, GGD's, basisscholen én gemeenten. Kernpunten van deze aanpak zijn onder meer: toename van een opvoedingsondersteunend aanbod, verbeterde samenwerking rond vroegsignalering en snelle interventies, deskundigheidsbevordering van medewerkers door de gehele keten, afspraken over wie doet wat na een vermoeden (meldcode en protocollen).

De regionale aanpak van kindermishandeling wordt landelijk ingevoerd. Met gemeenten, provincies en grootstedelijke regio's zijn hierover afspraken gemaakt (Actieverklaring Aanpak Kindermishandeling, april 2008). Het Nederlands Jeugdinstituut ondersteunt inhoudelijk de invoering. Zie de websites: www.nji.nl of www.aanpakkindermishandeling.nl.

Het getuige zijn van geweld valt onder de brede definitie van kindermishandeling

Eergerelateerd geweld

Als (geestelijk of lichamelijk) geweld wordt gepleegd vanuit een collectieve mentaliteit in reactie op een (dreiging van) eerschending van een man of vrouw (en daarmee zijn of haar familie) waarvan de buitenwereld op de hoogte is of dreigt te raken, spreekt men van eergerelateerd geweld. Om dit soort geweld te voorkomen en te bestraffen, en om (potentiële) slachtoffers te beschermen, wordt tot en met 2010 het interdepartementale programma eergerelateerd geweld uitgevoerd. Meer informatie hierover is te vinden op www.rijksoverheid.nl en www.huiselijkgeweld.nl (onder 'eergerelateerd geweld').

Eergerelateerd geweld wordt – in die gevallen waarin de dader afkomstig is uit de huiselijke kring van het slachtoffer - beschouwd als een bijzondere vorm van huiselijk geweld, die vanwege het bijzondere karakter een aparte aanpak vereist. Uiteraard doen zich ook gevallen voor waarin de dader niet uit de huiselijke kring van het slachtoffer komt, maar de aanleiding voor het eergerelateerde geweld ligt doorgaans wel in de huiselijke sfeer (b.v. opvoedingsconflicten).

De laatste jaren is er een beweging ingezet om eergerelateerd geweld en huiselijk geweld met elkaar te verbinden. Een voorbeeld is de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), waarin beide geweldsvormen onder de regie van de gemeente zijn gebracht. Daarnaast is er de toekomstige Wet meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling, waarin eergerelateerd geweld expliciet is opgenomen. Tenslotte wordt in de nieuwe Aanwijzing huiselijk geweld en eergerelateerd geweld van het Openbaar Ministerie de strafrechtelijke aanpak van eergerelateerd geweld nadrukkelijk gekoppeld aan de opsporing en vervolging van huiselijk geweld. In opdracht van VWS worden pilots uitgevoerd ten behoeve van veilige opvang voor meisjes met eergerelateerde dreiging. De pilots bestaan uit twee opvanghuizen met elk acht plekken voor de opvang van meisjes in de leeftijdsgroep van 14 tot 23 jaar.

Vrouwelijke genitale verminking

Nederland beschouwt vrouwelijke genitale verminking (VGV) als een zeer ernstige en ingrijpende vorm van kindermishandeling. Het ministerie van VWS heeft in totaal € 4 mln. geïnvesteerd in zes pilots (2007-2009) om sleutelfiguren te trainen, voorlichtingsactiviteiten te organiseren voor risicogroepen en om professionals te trainen. In 2010 is € 1 mln. beschikbaar voor de bestrijding van VGV. VWS subsidieert hiermee o.a. GGD Nederland om de in de pilots opgebouwde kennis landelijk te verspreiden. Tevens subsidieert VWS in 2010 en 2011 de Federatie van Somalische Associaties in Nederland (FSAN) en Vluchtelingen Organisaties Nederland (VON) voor een landelijke campagne 'Nee tegen VGV' onder Afrikaanse gemeenschappen in Nederland. VWS ontwikkelt daarnaast een verklaring tegen VGV waarin de strafbaarheid en schadelijkheid van VGV wordt benadrukt. De verklaring kan ouders ondersteunen bij het weerstand bieden aan familiedruk in het buitenland. Naar verwachting wordt de verklaring in 2010 ingevoerd.

Publiekscampagne

In 2007 is een grote publiekscampagne gehouden met de slagzin 'Nu is het genoeg'. Eén campagne is echter niet voldoende; de boodschap moet regelmatig herhaald worden om goed over te komen. Daarom is deze campagne in 2008 en 2009 herhaald. In 2010 wordt opnieuw een publiekscampagne gestart, met dezelfde slagzin en een vergelijkbare opzet. Het doel van deze landelijke campagne is om daders, slachtoffers en omstanders van huiselijk geweld te stimuleren hulp te zoeken. Het landelijke telefoonnummer (0900 - 1 26 26 26) en de website www.steunpunthuiselijkgeweld.nl die speciaal voor de campagne in het leven zijn geroepen, blijven in ieder geval tot 2011 bereikbaar. De campagne maakt gebruik van televisie, radio en internet. Campagnemateriaal, waaronder folders, advertenties, stickers en artikelen, wordt digitaal aan SHG's en centrumgemeenten beschikbaar gesteld, ter ondersteuning van de lokale voorlichting over huiselijk geweld.

Verplichte meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling

Op 20 november 2008 hebben de toenmalige staatssecretaris van VWS, de minister van Justitie en de minister voor Jeugd en Gezin aangekondigd een verplichte meldcode voor huiselijk geweld en kindermishandeling wettelijk in te gaan voeren. Deze verplichte meldcode, die ook bedoeld is voor bijvoorbeeld eerge relateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking, moet handvatten aan professionals bieden om vroegtijdig deze vormen van geweld te signaleren en weten hoe te handelen. Vooruitlopend op de verplichtstelling van de meldcode worden de betrokken branches en sectoren actief gestimuleerd om te gaan werken met een meldcode. Ook de deskundigheidsbevordering van professionals is ter hand genomen. In het kader van de toekomstige Wet meldcode wordt ook voorzien in een meldrecht huiselijk geweld, zoals dat er nu ook al is in geval van kindermishandeling. Dit meldrecht houdt in dat professionals het recht hebben afstand te doen van hun beroepsgeheim in geval van signalering van huiselijk geweld. Aan de voorgenomen wet wordt een basismodel meldcode toegevoegd als handreiking voor het opstellen van een code voor de eigen organisatie of praktijk. Omdat er op dit moment in veel regio's plannen worden ontwikkeld om te komen tot een gezamenlijke meldcode, is het basismodel vooruitlopend op de nieuwe wet nu al ontwikkeld en bekend gemaakt. Meer informatie over de meldcode is te vinden op www.rijksoverheid.nl.

Huiselijk geweld en beroepsgeheim

Binnen beroepsgroepen die met het verschijnsel huiselijk geweld of kindermishandeling in aanraking komen, bestaat behoefte aan kennis over de mogelijkheden om informatie over huiselijk geweld met anderen te delen. Huisartsen, hulpverleners, medewerkers van consultatiebureaus, ziekenhuizen en thuiszorginstellingen durven vaak geen persoonlijke gegevens van hun cliënten uit te wisselen uit angst de geheimhoudplicht te doorbreken. Toch biedt de Nederlandse wet- en regelgeving wel ruimte om het belang van de cliënt af te wegen tegen het belang van geheimhouding. De brochure *'Horen, zien en zwijgplicht? Wegwijzer Huiselijk Geweld en Beroepsgeheim'* is er om te voorkomen dat beroepskrachten onnodig terughoudend zijn bij de uitwisseling van informatie. De brochure bevat informatie en adviezen over de mogelijkheden van gegevensuitwisseling bij huiselijk geweld en kindermishandeling. Ook is er een digitale wegwijzer waar men aan de hand van een stappenplan kan nagaan of men als gevolg van de regelgeving aan een bepaalde ketenpartner gegevens mag verstrekken. Deze digitale wegwijzer dient echter alleen als hulpmiddel, de verantwoordelijkheid blijft bij de individuele professional om al dan niet informatie te delen. Deze digitale *'Wegwijzer huiselijk geweld en beroepsgeheim'* is te vinden op de website www.huiselijkgeweld.nl.

Modelconvenant

De privacyregelgeving biedt mogelijkheden tot gegevensuitwisseling, wanneer dit noodzakelijk is om huiselijk geweld aan te pakken. Om deze gegevensuitwisseling zorgvuldig en in overeenstemming met de Wet bescherming persoonsgegevens te doen verlopen, is er een Modelconvenant ontwikkeld. Te downloaden via www.huiselijkgeweldenberoepsgeheim.nl.

Politie en huiselijk geweld

De aanpak van huiselijk geweld is een kerntaak van de politie. In 2003 werd op initiatief van de Raad van Hoofdcommissarissen het landelijk project *'Huiselijk geweld en de politietaak'* gestart met het doel alle politieregio's te stimuleren beleid rond de aanpak van huiselijk geweld te ontwikkelen, deskundigheid bij de politie te bevorderen en een landelijke registratie van huiselijk geweldzaken mogelijk te maken. In 2007 heeft de Raad van Hoofdcommissarissen besloten de aanpak van huiselijk geweld door de politie wederom vast te leggen in een programma. Het nieuwe programma *'Een kwestie van lange adem'* loopt van 2008 tot 2012. Behalve het verstevigen van de aanpak van huiselijk geweld zoals dat in de afgelopen jaren is ontwikkeld, krijgt ook de implementatie van de Wet tijdelijk huisverbod een belangrijke plaats. De politie heeft met deze nieuwe wet een extra instrument in handen waarmee zij – hiertoe gemandateerd door de burgemeester – een mogelijke pleger van huiselijk geweld een huisverbod kan opleggen; ook in situaties waarin nog geen strafbaar feit heeft plaats gevonden, maar waarin wel sprake is van dreiging of crisis.

Daarnaast wordt een aanpak van de 'veelplegers huiselijk geweld' en de 'recidivisten huiselijk geweld' gerealiseerd. Daarbij wordt een vangnet gecreëerd rond het gezin of samenlevingsverband van de recidivist om verder huiselijk geweld te voorkomen. Er worden bijvoorbeeld een familielid, de huisarts, gezinshulp, Jeugdzorg en de wijkagent ingeschakeld. De politie kan in een dergelijk geval belangrijke informatie aanleveren en bij de naleving van afspraken een rol van betekenis hebben.

Aanwijzingen Openbaar Ministerie

Een groot deel van het OM-beleid ten aanzien van huiselijk geweld en kindermishandeling is neergelegd in twee Aanwijzingen die regels stellen over de opsporing en vervolging van respectievelijk huiselijk geweld en kindermishandeling. Daarbij worden randvoorwaarden geformuleerd voor onder andere de invulling van de lokale samenwerking tussen politie, OM en reclassering. Kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld hebben een aparte plek in de Aanwijzing Huiselijk Geweld gekregen. Omdat eergeerelateerd geweld vrijwel altijd een bijzondere vorm van huiselijk geweld is, zijn de regels met betrekking tot opsporing en vervolging van eergeerelateerd geweld met ingang van 1 juni 2010 eveneens vastgelegd in de Aanwijzing Huiselijk Geweld.

Lokale voorzieningen

Regierol voor gemeenten

De regie voor de aanpak van huiselijk geweld ligt bij de gemeenten. Zij moeten de lokale samenwerkingspartners bij elkaar brengen, hen stimuleren om onderling bindende en sluitende afspraken te maken en erop toezien dat die afspraken worden nagekomen. Sinds de komst van de Wet maatschappelijke ondersteuning op 1 januari 2007, is het beleid ter bestrijding van huiselijk geweld ook wettelijk een taak van gemeenten geworden. In het bestuursakkoord tussen Rijk en de VNG is afgesproken dat de VNG zal bevorderen dat alle gemeenten in 2011 (gefaseerd) de aanpak van huiselijk geweld in uitvoering hebben. In 2009 is de *'Modelaanpak huiselijk geweld: Elementen voor lokaal beleid'* uitgebracht, die gemeenten een handreiking biedt bij het opzetten, inrichten en uitbouwen van het beleid ter preventie en bestrijding van huiselijk geweld. In 2010 vinden verspreid over het land bijeenkomsten voor gemeenten plaats waarbij de modelaanpak centraal staat.

In 2009 is een landelijk dekkend netwerk van Veiligheidshuizen gerealiseerd, waarbinnen de aanpak van huiselijk geweld verder gestalte zal krijgen

Veiligheidshuis en huiselijk geweld

In 2009 is, conform het kabinetsbesluit, een landelijk dekkend netwerk van Veiligheidshuizen gerealiseerd. Binnen deze Veiligheidshuizen, waarin vanuit een fysieke locatie diverse instellingen met elkaar samenwerken, zal de aanpak van huiselijk geweld de komende jaren verder gestalte krijgen. Deze aanpak zal zich kenmerken door een integrale (netwerk)samenwerking waarbij zowel de strafrechtelijke (justitiële) interventie als de hulpverlening samen zullen vallen. Daarnaast zal binnen het Veiligheidshuis een meer proactieve en gezinsgerichte aanpak van huiselijk geweld kunnen worden ontwikkeld.

Onderzoek

Onderzoek aard en omvang huiselijk geweld

Voor een effectieve aanpak van huiselijk geweld is het nodig om te beschikken over actuele gegevens over de omvang en kenmerken daarvan. Om zicht te krijgen op de vele facetten van het probleem huiselijk geweld, is er een groot landelijk onderzoek uitgevoerd dat uit verschillende deelonderzoeken bestaat:

1. Een omvangsschatting. Er is onderzoek gedaan naar de omvang van huiselijk geweld door middel van de zogeheten vangst-hervangst methode. Daarnaast is er een online-enquête afgenomen bij duizenden respondenten; de resultaten daarvan geven eveneens een indicatie van de omvang van slachtoffer-schap en daderschap van huiselijk geweld.
2. Een slachtofferonderzoek. Om inzicht te krijgen in de aard van het huiselijk geweld evenals de kenmerken en het hulpzoekgedrag van slachtoffers, zijn honderden interviews gehouden met slachtoffers.
3. Een daderonderzoek. Aan de hand van onder meer dossieronderzoek en uitgebreide enquêtes zijn de achtergrondkenmerken en het hulpzoekgedrag van plegers van huiselijk geweld in beeld gebracht.
4. In een overkoepelend rapport zullen de belangrijkste bevindingen uit de deelonderzoeken worden samengebracht. Naar verwachting zal het gehele onderzoek in het najaar van 2010 openbaar worden gemaakt.

Evaluatie Wet tijdelijk huisverbod

De Wet tijdelijk huisverbod is in januari 2009 in werking getreden. Om te weten hoe deze nieuwe wet functioneert en wat de effecten zijn wordt de wet geëvalueerd. De procesevaluatie is inmiddels in volle gang. Deze heeft als doel te achterhalen hoe de Wet tijdelijk huisverbod in de praktijk werkt en of deze wordt uitgevoerd zoals bedoeld. Naar verwachting zijn begin 2011 de resultaten bekend. Vervolgens zal een effectevaluatie worden uitgevoerd. De effect-evaluatie moet antwoord geven op de vraag of de wet heeft bijgedragen aan het gestelde doel, nl. vermindering van huiselijk geweld. Het ligt in de bedoeling dat vijf jaar na inwerkingtreding van de wet, dus begin 2014, de resultaten bekend zijn.

Meer informatie

www.huiselijkgeweld.nl

Deze website biedt slachtoffers van huiselijk geweld en organisaties die betrokken zijn bij de aanpak van huiselijk geweld concrete en actuele informatie. De website bevat nieuws en recente publicaties. Op deze site is tevens de digitale 'Wegwijzer huiselijk geweld en beroepsgeheim' te vinden, die als hulpmiddel kan dienen om informatie wel of niet te delen. Ook wordt informatie gegeven over de verschillende organisaties en projecten die zich in Nederland bezighouden met de aanpak van huiselijk geweld. Via de website kunt u doorklikken naar de sites van verschillende organisaties. Ook is er een link naar de campagnesite www.steunpunthuiselijkgeweld.nl.

www.steunpunthuiselijkgeweld.nl

Deze website is speciaal in het leven geroepen ten behoeve van de publiekscampagne die in april 2007 is gestart, maar blijft in elk geval tot 2011 bereikbaar. De website geeft informatie voor slachtoffers, daders en omstanders die met huiselijk geweld te maken krijgen. De boodschap van de website is dat iedereen die op welke wijze dan ook met huiselijk geweld te maken krijgt, hulp kan krijgen.

www.huisverbod.nl

Op deze website is alle informatie over het huisverbod te vinden. In 2011 zal deze website worden geïntegreerd in de website www.huiselijkgeweld.nl

www.rijksoverheid.nl

Deze website is de gemeenschappelijke internetsite voor alle ministeries. Via deze website kunt u onder meer informatie vinden over:

- huiselijk geweld en het huisverbod
- producten, diensten en contactgegevens van de Helpdesk Privacy
- eerwraak en eengerelateerd geweld
- de aanpak kindermishandeling en de aanverwante onderwerpen op het terrein van jeugd en gezin
- het traject rond de meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling.

www.nji.nl

Op deze site kunt u informatie vinden en advies krijgen over de herkenning en aanpak van kindermishandeling.

www.kindermishandeling.nl

Deze site is speciaal ingericht voor kinderen en jongeren. Hier zijn ook telefoonnummers te vinden voor hulp.

www.aanpakkindermishandeling.nl

Op deze site vindt u informatie over de regionale aanpak kindermishandeling; over het beleidskader van de landelijke invoering, de wijze waarop het Nederlands Jeugdinstituut gemeenten ondersteunt en de manier waarop gemeenten invulling geven aan de regionale aanpak.

www.politiehuiselijkgeweld.nl

Op deze site vindt u informatie over het landelijk programma Huiselijk Geweld en de Politietaak, het programmaplan en de 22 activiteiten die daaruit voortvloeien. Naast cijfers over aard en omvang geeft de site informatie over de rol en bijdrage van de politie bij de aanpak van huiselijk geweld. Verder treft u er het programma 'Een kwestie van lange adem 2008-2012' aan.

www.meisjesbesnijdenis.nl

Op deze site vindt u informatie over vrouwelijke genitale verminking.

